

КЛЮЧОВІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ: МІЖ КОНТРПРОПАГАНДОЮ І ГРОМАДЯНСЬКОЮ ІДЕНТИЧНІСТЮ

KEY PRINCIPLES OF INFORMATION REINTEGRATION OF TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES OF UKRAINE: BETWEEN COUNTERPROPAGANDA AND CIVIC IDENTITY

Руденко Ю.Ю.,

orcid.org 0000-0002-5292-5334

*доктор політичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
Національної академії СБ України*

Розглядається проблема реінтеграції тимчасово окупованих територій України. В центрі уваги дослідження – інформаційний аспект зазначеного процесу. Зазначається, що у контексті процесу реінтеграції необхідно з'ясувати характер та причини конфлікту, що став поштовхом для процесу реінтеграції. Стверджується, що попри численні визначення поняття реінтеграції, в тому числі, реінтеграції тимчасово окупованих територій, пріоритетною складовою цього процесу є реінтеграція мешканців (громадян), та, зокрема, конкретного індивіда, повернення останнього у національний політичний, економічний, інформаційний простір певної країни. Це ж стосується і тимчасово окупованих територій України. Втім, зазначається, що важливим є не тільки організаційно-тактичні засади та умови такої інформаційної реінтеграції, а й більш змістовний компонент. А саме: інформаційна реінтеграція громадян тимчасово окупованих територій України має відбуватися не тільки на основі контрпропагандистської риторики, а на основі побудови та осмислення нової широкої та гнучкої моделі громадянської ідентичності, яка має бути сформована на основі як традиційних ідентичностей українського суспільства, так і включати нові актуальні ідентичності, які виникли у процесі воєнного протистояння, як то військові та цивільні, громадяни тимчасово окупованих територій і громадяни з не окупованих територій; люди, які за часи повномасштабного вторгнення не виїжджали за територію України і, ті, хто виїхав тощо. Не останню роль в окресленому процесі будуть відігравати такі інститути, як освітянські. Вони можуть відігравати тут ключову роль. Важливим індикатором позитивних зрушень буде формування почуття єдності між зазначеними категоріями. Останнє може бути наслідком солідаризації громадян на основі позитивного іміджу української держави у цивілізаційному просторі.

Ключові слова: реінтеграція, громадянська ідентичність, тимчасово окуповані території, контрпропаганда, інформація.

The problem of reintegration of temporarily occupied territories of Ukraine is considered. The focus of the study is the information aspect of the mentioned process. It is noted that in the context of the reintegration process it is necessary to clarify the nature and causes of the conflict that became the impetus for the reintegration process. It is argued that despite the numerous definitions of the concept of reintegration, including the reintegration of temporarily occupied territories, the priority component of this process is the reintegration of residents (citizens), and, in particular, of a specific individual, the return of the latter to the national political, economic, information space of a certain country. The same applies to the temporarily occupied territories of Ukraine. However, it is noted that not only the organizational and tactical principles and conditions of such information reintegration are important, but also a more substantive component. Namely: the informational reintegration of citizens of the temporarily occupied territories of Ukraine should take place not only on the basis of counter-propaganda rhetoric, but on the basis of building and understanding a new broad and flexible model of civic identity, which should be formed on the basis of both traditional identities of Ukrainian society and include new relevant identities that arose in the process of military confrontation, such as military and civilian, citizens of temporarily occupied territories and citizens from non-occupied territories; people who did not leave the territory of Ukraine during the full-scale invasion and those who left, etc. Not the least role in the outlined process will be played by such institutions as educational ones. They can play a key role here. An important indicator of positive changes will be the formation of a sense of unity between the indicated categories. The latter may be a consequence of the solidarity of citizens based on the positive image of the Ukrainian state in the civilizational space.

Key words: reintegration, civic identity, temporarily occupied territories, counter-propaganda, information.

Постановка проблеми. Проблеми консолідації українського суспільства завжди були у центрі уваги українських дослідників. Але особливого звучання зазначена проблема набуває сьогодні у контексті реінтеграції тимчасово окупованих територій і, зокрема, ретельної уваги заслуговує її інформаційний-ціннісний аспект. Очевидним є той факт, що перебування під інформаційним впливом Російської Федерації кристалізує у мешканців тимчасово окупованих територій відповідні цінності та, зокрема, відповідну громадянську ідентичність. Тому задачею як української держави, так і громадянського суспільства, серед інших задач, є формування виваженої та відповідальної інформаційної політики та політики «ідентичності». Українська дослідниця Н. Ржевська стверджує: «ефективність реінтеграції може бути досягнута лише завдяки розвитку місцевих громад та досягненню балансу між державною допомогою і самостійними громадянськими ініціативами. Окрім заходів по відновленню та підвищенню якості соціальних послуг, інфраструктури та місцевої економіки, потрібно приділяти увагу сегментам проблеми, які саме спричинили конфлікт. Реінтеграція має призвести до зміцнення потенціалу держави та громадянського суспільства в зоні конфлікту. Для формування ж ефективної стратегії з реінтеграції, необхідно проаналізувати та врахувати причини виникнення загроз національній безпеці, характер конфлікту та механізми його врегулювання, здатність держави до національного захисту та можливий вплив репатріації на процес реконструкції та примирення» [1, с. 98]. Тож, проблема реінтеграції тимчасово окупованих територій України є однаково актуальними як для держави, так і для громадянського суспільства. А «в обличчі» останнього і як його складова виступає наукова спільнота.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських вчених знаходимо фундаментальні напрацювання з проблем реінтеграції, та, зокрема, проблем реінтеграції тимчасово окупованих територій у В. Явір. Моделям реінтеграції окупованих територій присвячені роботи Н. Ржевської. Певні правові аспекти щодо реінтеграції окупованих територій висвітлені в працях Н. Камінської Є., І. Медяник, Мінакової. Н.Шапталі.

Серед зарубіжних вчених варто відмітити Дж. Раггі, О. Річмонда, А. Фіпса та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, стверджувати про наявність в дослідженнях українських вчених цілісної концепції реінтеграції та, зокрема, виробленої системи реінтеграції тимчасово окупованих територій України, було б перебільшенням. Втім, створене певне правове підґрунтя реінтеграції тимчасово окупованих територій (прийнято декілька стратегій реінтеграції), яке потребує нау-

кового осмислення та, можливо, подальшої розробки та доповнення.

Тож, **метою** статті вважаємо формулювання ключових засад інформаційно-ціннісного аспекту реінтеграції тимчасово-окупованих територій України. **Завданням** – пошук балансу в інформаційній політиці реінтеграції тимчасово окупованих територій між історично обмеженими контрпропагандистськими методами та формуванням широкої громадянської ідентичності.

Виклад основного матеріалу. П о н я т т я реінтеграція розглядається як вітчизняними, так і зарубіжними авторами, а також у міжнародних правових документах. Розгорнуте тлумачення поняття «реінтеграція» міститься у документі, розробленому Центром документації та досліджень Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) – «Реінтеграція в перехідний період від війни до миру»[2].

Зокрема, у документі представлено дві групи вагомих складових реінтеграції, поділених умовно на «відновлення» та «примирення». Щодо першої, це – задоволення негайних матеріальних потреб постраждалого від війни населення та осіб, які повернулися після зняття конфлікту; розмінування та роззброєння; відновлення пошкодженої інфраструктури; розширення сфери соціальних послуг та надання якісної освіти; зміцнення/реформування політичних інститутів та адміністративних структур; розширення виробництва та торгівлі.

Примирення ж включає моніторинг ситуації з дотримання прав людини; сприяння встановленню справедливості у сфері політичних, соціальних та економічних прав; запровадження правових механізмів покарання за злочини, пов'язані з конфліктом; демілітаризацію суспільства та реінтеграцію військових; укріплення/реформування системи цивільної поліції та судової системи; зміцнення структур громадянського суспільства та сприяння примиренню [2].

В обох складових містяться важливі компоненти, як то «надання якісної освіти», «зміцнення структур громадянського суспільства та сприяння примиренню» тощо, які лежать в «інформаційно-ціннісній площині», в площині пошуку спільної громадянської ідентичності.

Українська дослідниця Н. Ржевська наголошує, що «важливим етапом у виробленні комплексної стратегії реінтеграції території є аналіз характеру військового протистояння, причин виникнення загроз національній безпеці та здатність держави до відновлення національної безпеки. Найважливішим, за такого підходу, є досягнення консенсусу щодо принципів, якими слід керуватись у цих діях» [1, с. 98].

Особливістю підходу представників західної наукової школи (Дж. Раггі, О. Річмонд) та на рівні

міжнародних організацій особливістю напружувати з реінтеграції є те, що цей процес розглядається дослідниками переважно через «індивідуальний контекст», відносно конкретної особистості, що намагається адаптуватися в суспільстві через комплекс різнобічних соціальних інструментів після військових дій або отриманої психологічної або іншого характеру травми. Індивідуальний аспект реінтеграції також «підтримується» на рівні міжнародних організацій. Так, Міжнародна організація з міграції розглядає реінтеграцію «як повторне включення людини в соціальну групу чи процес. Реінтеграція – це процес повернення громадян до соціального, культурного, економічного та політичного життя країн їхнього походження» [3].

Зважаючи на досліджену специфіку підходу до розуміння цього поняття міжнародними інституціями, реінтеграція Україною тимчасово окупованих та анексованих територій також має стосуватися кожної людини, яка була вимушена через зовнішній негативний вплив покинути «рідні» території. Таким чином, «реінтеграція Україною тимчасово окупованих та анексованих територій – це дії з повернення не тільки територій, а й людей на ці території, їх адаптація до соціального, культурного, економічного та політичного життя, і цей факт слід враховувати при науковому дослідженні даної теми й у законотворчості» [4, с.73].

Поняття реінтеграції західними вченими розглядається «як невід’ємний елемент зворотної міграції, оскільки реалізація політики реінтеграції дає змогу захистити тих, хто повертається назад на батьківщину шляхом надання допомоги, створення політико-правових інструментів повернення колишніх мігрантів в суспільство країни їх походження. Саме реінтеграція заохочує мігрантів до зворотної міграції і надає стійкості цьому етнополітичному процесу ...Адже мігранти на довгі роки випали з суспільства, політичного, соціально-економічного середовища батьківщини, тому потребують особливих механізмів підтримки та реінтеграції» [5, с.3].

Тож ми також пристаємо до розуміння «реінтеграції» та, зокрема, її інформаційного аспекту, саме як процесу повернення, передусім, мешканців певної держави у загальнонаціональний інформаційний простір. Чи може це відбутися тільки на основі «конпропагандистської» інформаційної політики? Думаємо, що цього замало.

Очевидно, що зазначене може відбутися на основі переосмислення проекту «національної ідентичності» на ґрунті широкої громадянської ідентичності та механізмів консолідації та реінтеграції суспільства до нових умов функціонування української державності. Тобто, важливо, не тільки те, хто буде «повертатися та реінтегру-

ватися», а на основі якого змістовного проекту національної (громадянської ідентичності) це буде відбуватися. Більше того, та частина політичної нації, яка не перебувала на тимчасово окупованих територіях, теж суттєво змінилася. Щонайменше, тільки за складом. Втім, і «змістовно».

«Реалізація політики реінтеграції в інформаційній сфері базуватиметься на формуванні системи механізмів інформаційного відновлення і розвитку (ціннісного, світоглядного, культурного, освітнього, комунікативного та іншого спрямування), що відповідатимуть загальносвітовим та європейським тенденціям розвитку людини, а також враховуватимуть особливості не тільки української нації в цілому, а й окремих утворених війною категорій громадян (ветеранів, полонених, біженців, репатріантів, жителів тимчасово-окупованих і прилеглих територій), які фактично стають основними об’єктами процесів інформаційної реінтеграції», – зазначає О. Тихомиров [6, с.134].

Іншими словами, соціальний склад українського суспільства, а втім, та сукупність ідентичностей, які його представляють, суттєво змінилася за роки воєнного протистояння. Більше того, інклюзивна національна (громадянська ідентичність) України сьогодні включає як традиційні компоненти: етнічні, релігійні тощо, так і інші рівні ідентичностей, які з’явилися під час воєнного протистояння, зокрема: військові та цивільні; жителі підконтрольних Україні територій та жителі невідконтрольних територій; ті, хто виїхав за кордон і ті, хто проживає в Україні всі роки конфлікту тощо. Всі ці «ідентичності» потребують осмислення суспільствознавцями у межах формування цілісної громадянської моделі ідентичності. Яка, своєю чергою, формується через належність індивідів як представників відповідних груп до громадянського суспільства з можливістю реалізації своїх інтересів в державі та прийняття політичних рішень.

«Заклик до самоуправління нації», – зауважує Дж. Кін, – «звучить демократично, адже він звернений до всіх, хто належить до нації, закликаної до дій...»

Національна ідентичність окреслена у такий спосіб є специфічно європейським винаходом. Це дар європейців (власне, греків) усьому світові. Його важливість для переосмислення теорії громадянського суспільства в тому, що така ідентичність дає громадянам почуття потрібності, впевненості в собі, власної гідності – заохочуючи їх «почувати у себе вдома», допомагаючи легко прочитувати знаки інституційного та буденного життя» [7, с. 87-88].

Тож, розробка стратегії інформаційної політики, по-перше, потребує реалістичної оцінки сучасного стану свідомості та ідентичності мешканців тимчасово окупованих територій України.

Як свідчать дослідники, доступ до соціологічних даних щодо зазначених категорій вельми фрагментарний. Вочевидь, вже зараз можна констатувати сформовану тут, щонайменше, регіональну ідентичність, яка базується на моделі регіональної історичної пам'яті. Відповідно, стратегія інформаційної реінтеграції має спрямовуватись на нейтралізацію усіх чинників формування і підтримання «окремішності» регіональної ідентичності, що може стати викликом для України за умов повернення тимчасово окупованих територій.

Адже, на думку українських вчених, «відцентрові прагнення в українському суспільстві мають емоційне забарвлення в умовах стрімких змін політичної кон'юнктури, залежать від зовнішньополітичних чинників та є своєрідною реакцією самозахисту в умовах невдоволеності від невирішеності питань своєї культурно-цивілізаційної ідентифікації» [8].

І, по-друге, варто наголосити на тому, що для формування інформаційної політики недостатнього політтехнологічних та маніпулятивних практик, які є обмеженими у часі і просторі. «Вони виявляють ефективність лише «на короткій історичній дистанції», тому їхнє використання може бути обумовлене обслуговуванням хіба що тактичних потреб – і не більше.» [9, с. 83].

Тому мету інформаційної політики у вище зазначеному контексті загалом можна визначити наступним чином: «Формувати модерну державу та її імідж як цивілізованої європейської країни; виховувати громадянина та громадянську ідентичність, формувати на підґрунті базових демократичних цінностей політичну націю; забезпечувати майданчик для загальнонаціонального діалогу щодо вирішення гострих проблем суспільства; об'єднувати суспільство проектом спільного майбутнього» [10]. Адже, у 2014 р. ООН розробила «Оперативний посібник» із комплексного роззброєння, демобілізації та реінтеграції (РДР)», де визначено принципи та стандарти системи РДР. Відповідно до його змісту, основою реінтеграції є соціальний та економічний процес, що не виключає вагомої значимості встановлення відносин довіри серед громадян, зміцнення спільнот та сприяння примиренню і зміцненню демократії [11].

Для реалізації вище зазначеної мети необхідно формування декількох векторів інформаційної політики сучасними засобами мас-медіа в Україні. Зокрема, перший вектор має бути направлений на формування державою у свідомості громадян позитивних змін та динаміки в країні. Питання, які торкаються іміджевих проблем теж мають належати до окресленого вектору. Другий вектор має охоплювати формування широкого плюралістичного підґрунтя для формування широкого суспільного діалогу у мас-медіа з проблем форму-

вання модернізаційної моделі держави. В останній чільне місце має зайняти питання щодо моделей, методів та шляхів реінтеграції окупованих територій (у тому числі, формування «оновленої» моделі громадянської ідентичності). І, накінець, третій вектор має торкатися освітянської сфери, тобто проблем та питань формування громадянських знань і цінностей.

Очевидно, що означені вектори не можуть бути однаково «присутніми» на всіх каналах. На нашу думку, зокрема, освітні програми, що мають формувати громадянську та національну ідентичність переважно будуть представлені на суспільному. Також формування діалогу держави та суспільства теж може бути реалізовано на суспільному телебаченні. Втім, і приватні канали можуть приймати участь у реалізації інформаційної політики та відігравати важливу роль у процесі реінтеграції, забезпечуючи реалізацію усіх трьох векторів.

Вважаємо доцільним формування інформаційного контенту для тимчасово окупованих територій таким чином, що громадяни, які там проживають відчували себе частками єдиного національного «тіла».

Наведемо ілюстративний приклад. У Стратегії інформаційної реінтеграції Донецької та Луганської областей «при характеристиці проблем, що потребує розв'язання, увага акцентується на послабленні інституційних зв'язків з Україною; формуванні негативного образу України; відмінностях в оцінці політичної ситуації та конфлікту на Сході України громадянами на підконтрольних та непідконтрольних територіях...» [12]. Це є суттєвою проблемою. Тому, серед завдань, що зазначені у Стратегії варто акцентувати увагу на такому: «зміцнення почуття спільності між громадянами України, які проживають на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, прилеглих до них територіях, а також громадянами України, які проживають в інших регіонах України» [12].

Разом з тим, ґрунтування реінтеграції на оцінці поточних подій мешканцями тимчасово окупованих територій не достатнє підґрунтя для їх реінтеграції. «Звідси очевидно, що процес фізичної реінтеграції тимчасово непідконтрольних Україні територій повинен передбачати паралельну реінтеграцію українських громадян, але не тільки на рівні їхніх переконань та ставлення до України... Трактування реінтеграції як об'єднання тільки на рівні переконань не вповні відображає ситуацію. На чому мають формуватись ці переконання? На оцінках ситуації? Вони не можуть бути стійким підґрунтям для переконань. Тож мова має йти про формування громадянських цінностей і, взагалі, нової системи життєвих цінностей. Саме це має складати підґрунтя реінтеграції» [10].

Дослідники дають доволі критичну оцінку

Стратегії інформаційної реінтеграції Донецької та Луганської областей: «аналіз змісту показує, що вони мають більше контрпропагандистський характер, не спрямовані на усунення причин руйнування громадянської ідентичності. У смисловому наповненні немає місця ані формуванню модернізованої системи цінностей як підґрунтя для реінтеграції, ані громадянській освіті і вихованню, ані суспільному діалогу. Перші два пункти відображають іміджевий вектор інформаційної політики. Звісно, він вкрай важливий. Однак визначені смисли вимагають наповнення реальним змістом. Для формування іміджу України як ефективної держави, у якій діє принцип верховенства права і закону, громадянам необхідно постійно показувати позитивні зрушення у цьому напрямку» [10].

Тому для формування української громадянської ідентичності необхідні масштабні заходи, передусім, у сфері освіти і інформації.

Звісно, також потрібно визнати, що інформаційна стратегія не може існувати окремо від комплексної державної стратегії реінтеграції. По суті, інформаційна стратегія – це складова загальної стратегії. А одне із головних завдань ЗМІ – просування через інформаційний простір державної стратегії реінтеграції: її роз'яснення і громадське обговорення; донесення проекту спільного майбутнього із чітко визначеними параметрами життя у об'єднаній країні; реалізація через інформаційний простір просвітницьких, освітніх, ціннісно-формуючих завдань.

Тож стратегія інформаційної реінтеграції окупованих територій має спиратись на комплексну державну стратегію реінтеграції, забезпечувати реалізацію тих її напрямків, які потребують інформаційної підтримки. «При розробці інформаційної стратегії реінтеграції у центр уваги має бути

поставлена ціннісна складова, а інформаційна політика – підпорядкована впровадженню системи демократичних громадянських цінностей» [10].

На сьогодні ми маємо опублікований проект Стратегії відновлення державної влади та реінтеграції населення деокупованих територій України [13].

Зазначається, що «стратегія є елементом середньострокової державної політики, спрямованої на відновлення державної влади та місцевого самоврядування на деокупованих територіях України, створення умов для повноцінної реінтеграції територій, які були окуповані Російською федерацією, та жителів цих територій в правовий, адміністративний, соціальний, культурний, фінансово-економічний, інформаційний, освітній простори України...» [13]. Однак, на нашу думку, вона потребує подальшого осмислення у контексті заявленого нами широкого проекту громадянської ідентичності. Про це – у наших майбутніх розвідках.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Інформаційна політика у контексті реінтеграції тимчасово окупованих територій України має декілька рівнів реалізації. Виходячи із нашого дослідження, варто зробити висновок про те що вона не може функціонувати лише на організаційному та контрпропагандистському рівні, а має включати «ідентифікаційну» складову. Тобто глибоке розуміння стратегічних засад у сфері формування громадянської, читай – національної на підґрунті громадянської ідентичності, України. Остання має бути інклюзивною та гнучкою, включаючи як традиційні ідентичності: етнічні, релігійні, ідентичності страт тощо, так і ідентичності, що виникли під час періоду воєнного конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ржевська Н. Моделі реінтеграції окупованих територій: світовий досвід та український варіант. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2019. №1. С.96-106
2. UNHCR's Centre for Documentation and Research (CDR). *Reintegration in the Transition from War to Peace*. 1997. URL: www.refworld.org/pdfid/3ae6b31f8.pdf (дата звернення: 24.03.2026)
3. European University Institute. Return Migration and Development Platform. 2011. URL: www.eui.eu/Research/Library/ResearchGuides/Economics/Statistics/DataPortal/DReMM#Howtoaccessdata. 2011 (дата звернення: 12.03.26)
4. Медяник І.С. Теоретико-правові питання реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій у вітчизняній та світовій науці. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія Право. 2023. Вип. 79.ч.1. С. 70-75
5. Hart L., Fonseca A., Kink S. Reintegration. Effective approaches. *International Organization for Migration. Migration protection platform*. 2015
6. Тихомиров О. Засади інформаційної реінтеграції в Україні: тенденції і принципи. *Юридичний вісник*. 2025. №3. С. 129-138
7. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення/ Пер. з англ. О. Гриценка. Київ: К. І. С.; Аналітично-дослідницький центр «АНОД», 2000. 192 с.
8. Буркут І. Сучасна Буковина: 1991-2005 в підсумках соціально-економічного та політичного розвитку краю: монографія/І. Буркут О. Герасько, М. Романів Чернівці: Книги – XXI, 2006. 216 с.

9. Самчук З. Російсько-українська війна у дзеркалі проблемних лакун: ідеологічний аспект: аналітична доповідь. *Російсько-українська війна як конфлікт ідентичностей, цінностей та ідеологій*. Київ : ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. С. 79-84

10. Топалова С., Українець О. Реінтеграція окупованих територій: інформаційна складова. Опубліковано на інформаційно-аналітичному порталі «Хвиля». URL: [www https://od.org.ua](https://od.org.ua) (дата звернення: 07.03.2026)

11. United Nations Disarmament, Demobilization and Reintegration Resource Centre, UN DDR. 2014. *Operational guide to the integrated disarmament, demobilization and reintegration standards*. URL: <https://www.unndr.org/uploads/documents/Operational%20Guide.pdf> (дата звернення: 11.03.2026)

12. Про схвалення Стратегії інформаційної реінтеграції Донецької та Луганської областей: розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 р. № 539-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.03.2026)

13. Стратегія відновлення державної влади та реінтеграції населення деокупованих територій України (проект). URL: <https://unity.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/proekt-strategiyi-.pdf> (дата звернення: 08.07.2025).

Дата першого надходження статті до видання: 31.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.05.2026